

We Lwowie, dnia 10. października 1904.

Aleg. 231

Sprawozdanie

Komisji dla reform agrarnych o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie tworzenia włości rentowych.

Wysoki Sejmie!

Przedkładając niniejszem sprawozdanie dotyczące sprawy, która była już przedmiotem dwóch sprawozdań Wydziału krajowego, a to z dnia 4. czerwca 1901 r. i z dnia 24. września 1904 r., oraz sprawozdania komisji sejmowej z dnia 29. czerwca 1901 r. która była już także przedmiotem ustawodawczej działalności Wysokiego Sejmu i jego uchwał z dnia 5. i 8. lipca 1901 r., nie sądzi komisya, by teraz jeszcze było potrzebnem szerzej omawiać wysokie gospodarze i społeczne jej znaczenie.

Instytucya włości rentowych, do której wprowadzenia u nas ogromna większość Sejmu, Wydział krajowy i szerokie koła ludności rolniczej w kraju tak wielką przywiązywały wagę, chęć wprowadzenia której zjednoczyła już raz wszystkie odcienia polityczne w jednomyślnem w Sejmie głosowaniu, była i jest dotąd u nas jednym z najaktualniejszych postulatów zdrowej polityki agrarnej, jednym z najgorętszych pragnień szerokich kół włościńców dążących do zdobycia sobie niezależnego bytu na własnym kawałku ziemi.

Potrzeba wprowadzenia tej instytucji, jest u nas z każdym rokiem coraz bardziej naglącą, bo rozdrobnienie gospodarstw włościńskich nie ustaje, prąd zaś parcelacyi obszarów folwarcznych wzmaga się z rokiem każdym nad miarę, co wszystko razem grozi całkowitem zwichnięciem równowagi w podziale własności ziemskiej i szeregiem groźnych następstw w niedalekiej już może przyszłości.

Przeciwdziałanie tym objawom przez ułatwienie tworzenia się żywotnych gospodarstw włościńskich i przez utrwalanie tychże na długi okres czasu jest głównym społecznym i gospodarczym celem wprowadzenia tej instytucji u nas.

Ułatwienie powiększania się istniejących gospodarstw przez przykupno; uzdrawianie istniejących średniej wielkości gospodarstw przez umożliwienie właścicielom spłaty rodzeństwa, innych wyżej procentowych długów, zmeliorowania gruntów, zaopatrzenia się w odpowiedni inwentarz, potrzebny kapitał obrotowy i t. p.; wreszcie ułatwienie tworzenia się nowych żywotnych gospodarstw w drodze parcelacyi ziem folwarcznych; oto zadania, które w drodze taniach pożyczek rentowych w mniejszej lub większej mierze niezawodnie osiągnąć się dadzą.

Gdy zaś dla umocnienia i trwałości tej poręki, jaką daje wierzycielowi oraz krajowi z tytułu udzielonej gwarancyi zastaw całego, pożyczką rentową obciążonego gospodarstwa, koniecznem jest postanowienie, że gospodarstwo jako włość rentowa, w księgach gruntowych oznaczone, jest jako takie fizycznie niepodzielnem i żadnemi

dalszemi prawami zastawu nie obciążalnym, da się przy pomocy tej instytucji osiągnąć i dalszy cel utrwalenia tych zdrowych jednostek gospodarczych, co przez naoczne wykazanie korzyści niepodzielności na wielu przykładach, wpłynąć winno z biegiem czasu na wyrobienie się zwyczaju prawnego, nie dzielenia gospodarstw.

Siły wpływu, jaki może i powinna mieć ta instytucja na uzdrowienie naszych gospodarczych stosunków, z góry ocenić się nie da. Krokiem znacznym ku uzdrowieniu zdaniem komisji w każdym razie będzie, wielkim zaś niewątpliwie krokiem naprzód pod względem społecznej sanacji, bo otwarciem nawet dla ekonomicznie najłabszych pewniejszych niż dotąd widoków dojścia z czasem do znacznej poprawy bytu, do niezależnego ekonomicznie i społecznie stanowiska.

Lecz by ustawa o włościach rentowych do pewnego osiągnięcia wyżej wymienionych celów posłużyć mogła, winna być skonstruowaną z pełną świadomością, do czego się dąży i z odpowiednią tej świadomości we wszystkich szczegółach konsekwencyą.

Kredyt rentowy powinien być w granicach bezpieczeństwa jak najwyżej wymierzonym, od jakiegokolwiek dla włościów dostępnego kredytu hipotecznego tańszym, z reguły niewypowiedzialnym, w długim przeciągu czasu jak najmniejszymi ratami spłacanym.

Uzdolnienie i wzięcie się w zawód rolniczy, oraz inne od dobrego gospodarza wymagane przymioty osobiste powinny być nieodłącznym i z całą ścisłością przestrzeżanym udzielenia kredytu rentowego warunkiem.

Zasada czasowej niepodzielności winna być ściśle i z całą konsekwencyą przeprowadzoną i na długi okres czasu zawarowaną. Nie na to bowiem ma ponieść kraj znaczne materialne ofiary, nie na to tyle starań i zabiegów i czekająca w przyszłości praca, by nowo utworzone włości mogły być przedmiotem spekulacji i żywotne gospodarstwa niszczyć i rozpadać się w niedługim czasie.

Dlatego też i ze względu na podziały spadkowe, powinni właściciele włości rentowych podlegać odrębnym przepisom spadkowym umożliwiającym jednemu ze spadkobierców utrzymanie się przy włości rentowej bez potrzeby długiego trwania szkodliwego dla gospodarstwa stosunku współwłasności.

Tym głównym wymogom w części tylko odpowiadał uchwalony w roku 1901 projekt ustawy. Nie więcej odpowiada im i ten projekt, który komisja obecnie Wysockiemu Sejmowi przedkłada.

Te esencjonalne wady i braki ustawy, których nieuchylenie przy uchwalaniu tejże w r. 1901 było wynikiem wskazanej chęcią osiągnięcia jednomyślnej uchwały gotowości do ustępstw, te same braki wracają wraz z nowym przez Wydział krajowy przedłożonym projektem i obecnie.

I jeżeli mimo tych wad i braków komisja choć z ciężkim sercem projekt w brzmieniu ustalonym przez Rząd centralny a przyjętem przez Wydział krajowy Wysockiemu Sejmowi bez żadnej zasadniczej zmiany przedkłada, to czyni to jedynie pod wpływem uzasadnionych obaw, że przy obecnem usposobieniu referentów interesowanych ministerstw każda zmiana użytą by być mogła za pozór w celu nieprzedłożenia ustawy do Najwyższej Sankcji, że każda zmiana zakwestyonować by mogła lub odwiec przynajmniej na czas może długi wejście w życie instytucji, będącej mimo wad i braków ustawy wielkim przecież krokiem naprzód i wielkim dla ludności włościąńskiej dobrodziejstwem.

Komisja ogranicza się obecnie do krótkiego zaznaczenia, że główną wadą przedłożonego projektu jest brak konsekwentnie przeprowadzonej zasady utrzymania czasowo niepodzielnego gospodarstwa w całości przez dłuższy okres czasu. Jest to rzeczywiście tylko ustawa o tworzeniu włości rentowych, zasada utrzymania ich bowiem wbrew brzmieniu §. 1. jest przez cały szereg następnych postanowień osłabioną.

Obszerne sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie włości rentowych z roku 1901 jak również sprawozdanie komisji z tegoż roku, omawiają bardzo wyczerpująco urządzenia kredytu rentowego gdzieindziej istniejące i osiągnięte przy ich pomocy wyniki oraz znaczenie wprowadzenia takichże urządzeń dla naszego kraju.

Komisya sądzi, że może odwołać się do tych sprawozdań, co się zaś tyczy całej odyssey długich wędrówek projektu ustawy o włościach rentowych między Lwowem a Wiedniem i przesłizgiwania się tegoż, nie bez szkody dla treści i jasności poszczególnych postanowień między Scyllą a Charybdą sprzecznych nieraz zapatrywań referentów czterech ministerów, odwołuje się komisya do tegorocznego sprawozdania Wydziału krajowego, zawierającego rys historyczny usiłowań i walk w obronie projektu toczonych. Komisya musi tylko zaznaczyć na podstawie dat i faktów, że wina tak długiej zwłoki, 3 przeszło lat straconych, nie ciąży w najmniejszej nawet części na Wydziale krajowym.

Komisya dla reform agrarnych postanowiła, mimo słabych stron przedłożonego projektu i mimo licznych niejasności i pleonazmów, jakie zawiera, wstrzymać się od wszelkich rzeczowych w nim poprawek, poprzestając tylko na takich językowych i stylistycznych, których wprowadzenie nie nasuwało obaw zwlekania z przedłożeniem do najwyższej sankcyi z ich powodu.

Szkodliwość bowiem wielu niejasności może być zdaniem komisyi usuniętą w drodze wydanych do ustawy rozporządzeń wykonawczych.

Dlatego sądzi komisya, że jest jej obowiązkiem dać w swem sprawozdaniu treściwe objaśnienie, poszczególnych niejasnych postanowień, by dla użytku czynników, mających wydać rozporządzenia wykonawcze oraz dla przyszłego stosowania ustawy w praktyce, pozostał ślad, jak prawodawca nasuwające wątpliwość ustępy rozumiał.

Przy tej sposobności nie od rzeczy będzie wyjaśnić powód wprowadzenia pewnych drobnych zmian, o ile się same przez się nie tłumaczą.

W §. 2. projektu przedłożonego przez Wydział krajowy zauważyła komisya dwa różne określenia sposobu gospodarowania. Mianowicie pod d) i f) jest mowa o »porządnem«
prowadzeniu gospodarstwa, pod g) zaś o »racyonalnem«
prowadzeniu tegoż.

Ponieważ między pojęciem porządnego a racyonalnego gospodarowania zwykło się widzieć różnicę i uważać racyonalne gospodarowanie za wyższy stopień, odpowiadający wymogom nauki rolniczej i wymagający większych nakładów, w rzeczywistości zaś nie było zamiarem układających projekt, by różnicę między temi określeniami zaznaczać, więc dla uniknięcia wszelkich pod tym względem niejasności skreśliła komisya pod g) wyraz »racyonalnego«, zastępując go przez użyty w poprzednich ustępach wyraz »porządnego«.

Co do §. 12. to należałoby w rozporządzeniach wykonawczych jasno określić, do czego pełnomocnik współwłaścicieli włości jest uprawnionym, mianowicie, że ma on załatwiać nie tylko techniczne i handlowe, ale i prawne czynności, związane z gospodarowaniem na włości rentowej. Ma on być pełnomocnikiem współwłaścicieli we wszystkich sprawach, dotyczących włości rentowej, z wyjątkiem wypadków, wymagających specjalnego pełnomocnictwa.

W §. 17-tym niejasnem było postanowienie zawarte w ustępie drugim. Według pierwotnego brzmienia tego ustępu możnaby mniemać, że właściciel włości rentowej mógłby wypowiedzieć w przeciągu kilkunastu nawet dni po utworzeniu włości, w kilkunastu wypowiedzeniach czwartej części niespłaconej jeszcze pożyczki, całą prawie pożyczkę aż do ułamka jednego halerza i doprowadzić dalsze istnienie włości rentowej do absurdum. Ponieważ zaś niewątpliwym zamiarem układających projekt było trwanie włości rentowej przynajmniej na 10 lat zabezpieczyć, uważała więc komisya za konieczne uzupełnić ten ustęp przez wstawienie w ustępie 2-gim, czwartym wierszu wyrazu »razem«, co wszelkie wątpliwości usuwa.

§. 20-ty zawiera takie postanowienia, które się same przez się rozumieją a mimo to dla dokładności w jednym tym paragrafie po dwa razy są powtarzane.

Ponieważ jednak pleonazmy takie nic ustawie nie szkodzą, a interesowane ministerstwa przy układaniu projektu pewną do nich przywiązywały wagę, więc pozostawiono je bez zmiany.

Nie można jednak pominąć milczeniem trzeciego ustępu tegoż paragrafu, który jest bardzo niejasnym. Przy wywłaszczeniu o pozwolenie nikt się nie pyta, wyrazy zaś odnoszące się do wpisu hipotecznego istniejącego już w czasie wejścia w życie skutków prawnych niepodzielności są wystylizowane w ten sposób, że nie wiadomo, do jakich wpisów się odnoszą. Komisya mniema, że chodziło tu chyba o wpisy zawierające adnotację zamiaru sprzedaży i wydzielenia parcel i sądzi, że w ten sposób należy ten ustęp tłumaczyć.

Co do §-fu 23-go musi Komisya zauważyć, co niewątpliwie z innych postanowień i całej treści ustawy wynika, że nie jeden z trzech w tym paragrafie wymienionych warunków lecz wszystkie trzy razem muszą zachodzić, by komisya dla włości rentowych mogła na oddzielenie składowej części włości rentowej zezwolić.

§. 24. pozostawia komisya bez zmiany, zaznaczając, że postanowienia pod literą a i b, same przez się się rozumieją i zamieszczenie ich tutaj jest tylko wyrazem drobiazgowej dokładności.

Przy obradach nad tym paragrafem podnoszoną była wątpliwość, czy na podstawie tej ustawy jest dopuszczalnem posiadanie kilku włości rentowych równocześnie przez jedną osobę. Komisya wyraziła przekonanie, że to jest dopuszczalnem i choć stan ten będzie zachodził przejściowo tylko, to jednak wypadki równoczesnego posiadania kilku włości trafiać się mogą niewątpliwie.

Co do §. 27-go sądziła komisya, że bez szkody dla ustawy mógłby paragraf ten albo całkiem odpaść, albo też znacznie być skróconym. Zwłaszcza ustęp trzeci tego paragrafu zawierający postanowienie, że kontrakty rentowe i dokumenty, na podstawie których podania do właściwych sądów będą wnoszone, muszą odpowiadać wymogom prawnym, mógłby odpaść, zawiera bowiem przepis rozumiejący się sam przez się ponad wszelką wątpliwość.

Cały rozdział ustawy o powoływanych do wykonywania ustawy organach samorządnych przyjęła komisya bez zmiany. Aczkolwiek bowiem z podwójnego (według rozumienia Rządu), charakteru komisji dla włości rentowych uważanej i za zarząd instytucji finansowej i za niemający charakteru władzy organ krajowy, wynikło wiele ograniczeń zdaniem komisji niepotrzebnych, a dla Wydziału krajowego i jego powagi wprost przykrych, to jednak skoro Wydział krajowy dla dobra sprawy je przyjął, może i komisya prosić Wysoki Sejm o przyjęcie ich bez zmiany, jak również o przyjęcie bez zmiany rozdziału o prawie nadzoru władz państwowych.

Przepis §. 42-go rozumie komisya w ten sposób, że chodzi tu nie tyle o zwrot kosztów, lecz raczej o odstręczenie od możliwego czasem lekkomyślnego lub swawolnego wnoszenia podań o udzielenie pożyczki rentowej, na próbę tylko bez zamiaru korzystania z pożyczki.

W takich wypadkach musi być komisji zastrzeżonem prawo ściągnięcia kosztów badania wnoszonych podań co najmniej.

W rozdziale »Listy rentowe« zawierającym wiele zbyt drobiazgowych, powtarzających się i zbędnych przepisów musi komisya zwrócić uwagę na §. 53., obejmujący postanowienie o datach zapadłości kuponów.

Komisya sądzi, że listy rentowe wydawać należy tylko z temi terminami zapadłości kuponów, jakie w kraju naszym według zwyczajów finansowych są przyjęte t. j. w połowie i z końcem roku. Ustanowienie bowiem innych terminów sprowadziłoby i dla banków, depozytów oraz publiczności znaczną niedogodność, co mogłoby źle oddziaływać na kurs listów rentowych.

Na zakończenie zaznacza komisya, że uznała za stosowne wprowadzić szereg poprawek językowych i stylistycznych nie mających jednak innego znaczenia, jak zastąpienie wyrazów mniej odpowiednich, więcej odpowiednimi oraz usunięcie germanizmów i usterek stylistycznych, o ile to bez obawy o los ustawy uczynić się dało.

Jeżeli mimo to stylizacya niektórych ustępów lepszą by być mogła, to komisya temu nie winna, przezorność bowiem nakazywała jej trzymać się ściśle niemieckiego tekstu projektu ustalonego przez zastępców czterech interesowanych ministerstw i Wydziału krajowego.

Co się zaś tyczy sprawy uchwalonych przez Wysoki Sejm w r. 1901 rezolucyi do c. k. Rządu, nie uważa komisya za odpowiednie przedkładać ponownie Wysokiemu Sejmowi do uchwały tych rezolucyi, co do których c. k. Rząd w reskrypcie c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 10. września b. r. stanowczo odmownie się oświadczył.

Powołując się raz jeszcze na treść sprawozdań Wydziału krajowego i dawniejszego sprawozdania komisji sejmowej z r. 1891 w tym przedmiocie

Komisya dla reform agrarnych wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie tworzenia włości rentowych.

II. Sejm uchwała załączony $\frac{1}{2}$ projekt ustawy.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd:

1) By w drodze konstytucyjnego traktowania wyjednał przyjęcie przez Skarb Państwa wobec posiadaczy listów rentowych Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, poręki subsydjarnej za oprocentowanie tychże listów.

2) By w teźże drodze przyznał krajowej komisji dla włości rentowych prawo egzekucyjnego ściągania zaległych rent w drodze egzekucyi politycznej.

3. By w drodze interpretacyi postanowień ustawy z dnia 26. czerwca 1901 r. dz. u. p. Nr. 80. przyznał listom rentowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim, najniższą stopę podatku rentowego.

4. By przyznał ewentualnie w drodze osobnej ustawy, uwolnienia od należności od skryptów dłużnych i należności hipotecznej w tych wypadkach, gdzie pożyczki rentowe udzielane będą na cele wymienione w §. 2 lit. c. krajowej ustawy o tworzeniu włości rentowych.

5) By przyznał krajowej komisji dla włości rentowych obok przysługującej jej wolności osobistej od stempla w myśl pozycyi taryfy 75 b. ustawy o należnościach z dnia 9. lutego 1850 r. Dz. u. p. Nr. 50. także w drodze osobnej ustawy uwolnień od należności stemplowej tych wszystkich jej podań, które w uzupełnieniu nałożonych jej ustawą krajową o tworzeniu włości rentowych zadań wnosić będzie z wyjątkiem jedynie podań w sądowem postępowaniu spornem.

6) By zaprowadził skrócone postępowanie przy wymiarze ulg należnościowych konwersyjnych dla pożyczek rentowych, któreby miały cechy pożyczek konwersyjnych i przyznał prawo bezprocentowej zwłoki w opłacie bezpośrednich należności.

7) By przyznał kwitom na spłatę kapitału i procentów od listów rentowych ulgi wynikające z ustawy z dnia 10. lipca 1865 r. Dz. u. p. Nr. 55.

8) By spowodował jak najrychlejsze wydatne powiększenie ilości c. k. geome-trów ewidencyjnych w kraju.

Przewodniczący komisji

Sękowski.

Sprawozdawca

Hupka.

U s t a w a

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o tworzeniu włości rentowych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Postanowienia ogólne.

§. 1.

W celu utrzymania i wytworzenia rolniczych gospodarstw średnich rozmiarów, może Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, stosownie do postanowień niniejszej ustawy, za pośrednictwem »galicyjskiej krajowej Komisji dla włości rentowych«, udzielać pożyczek (pożyczek rentowych), które winny być z reguły przez opłatę rocznej renty (annuitety) oprocentowane, jakoteż umarżane i które na posiadłości rolniczej (włości rentowej §§. 4. i n.) hipotecznem prawem zastawu winny być ubezpieczone.

Warunki udzielenia pożyczki rentowej.

Cele, na które pożyczka rentowa udzieloną być może.

§. 2.

Pożyczka rentowa może być udzieloną na następujące cele:

- a) na spłatę ciężących na gospodarstwie (§§. 4—6) wierzytelności hipotecznych;
- b) na spłatę współspadkobierców gospodarstwa;

c) na spłatę ceny kupna lub części ceny kupna, tudzież innych kosztów w razie nabycia gospodarstwa lub w razie nabycia części gospodarstwa od innych jego współwłaścicieli lub w razie nabycia gruntów, które mają być połączone w jedną posiadłość lub przyłączone do posiadłości;

d) na pokrycie kosztów, których wymaga wybudowanie lub restauracja budynku mieszkalnego lub budynków gospodarskich na posiadłości stanowiącej gospodarstwo, o ile te budynki są potrzebne do porządnego prowadzenia gospodarstwa;

e) na pokrycie kosztów robót melioracyjnych (nawodnień, odwodnień i t. p.);

f) na sprawienie martwego lub żywego inwentarza potrzebnego dla prowadzenia porządnego gospodarstwa na posiadłości;

g) na dostarczenie kapitału obrotowego, potrzebnego do prowadzenia porządnego gospodarstwa na posiadłości, wyjątkowo w tych wypadkach, gdy tego kapitału na odpowiednich warunkach w inny sposób nie można otrzymać.

Właściwości zaciągającej pożyczkę.

§. 3.

Pożyczki rentowej można udzielić tylko własnowolnemu rolnikowi, który w zawodzie rolniczym dowiódł praktycznego wyrobienia i w ogólności okazał zdolność gospodarczą tak, iż jest podstawa do przypuszczenia, iż pożyczkę rzeczywiście obróci na cel, na który jest przeznaczoną, i że dobrze gospodarując, utrzyma się na włości rentowej.

Właściwości gospodarstwa.

§. 4.

Gospodarstwo, które przez zahipotekowanie na niem prawa zastawu dla pożyczki rentowej staje się włością rentową, musi być przede wszystkim poddanem gospodarce rolniczej lub lasowej i nie może mieć mniejszej powierzchni niż 3 ha, ani też większej powierzchni, niż 60 ha, jakoteż nie może wykazywać w rocznym czystym przychodzie katastralnym mniej, niż 50 K a więcej niż 1 000 K.

Wszystkie do gospodarstwa należące nieruchomości muszą być złączone w jedno ciało hipoteczne.

§. 5.

W razie nabycia gospodarstwa lub gruntów, które mają być połączone w jedno gospodarstwo, winien z reguły kompleks gruntów albo tworzyć nierozdzielalną całość albo też każdy oddzielny kawałek gruntu winien mieć takie rozmiary i kształt, jakoteż położenie w stosunku do innych części składowych gospodarstwa, iżby o ile możliwości jak najbardziej odpowiadały celom gospodarki.

Od tych wymogów można odstąpić, jeśli wskutek ich braku ze względu na dane stosunki porządna gospodarka istotnie nie ucierpi.

§. 6.

Gospodarstwo musi obejmować budynki mieszkalne i gospodarcze, potrzebne do prowadzenia porządnej gospodarki, w odpowiednim stanie, lub też musi być daną — czy to przez to, że na ten cel przyznana będzie pożyczka rentowa, czy to w inny odpowiedni sposób — dostateczna rękojmia, że budynki takie będą wybudowane lub do odpowiedniego stanu przyprowadzone.

Wysokość pożyczki rentowej.

§. 7.

Wysokość pożyczki rentowej wraz z ewentualnie poprzedzającymi ją ciężarami (§. 9.) nie może przenosić kwoty, którą da trzydziestokrotny czysty dochód katastralny wraz z połową wartości, w której są ubezpieczone budynki mieszkalne i gospodarcze, potrzebne do prowadzenia porządnej gospodarki, lub też kwoty, która przedstawiać będzie trzy czwarte części wartości gospodarstwa, oznaczonej przez osobne jego oszacowanie.

W obrębie powyżej określonej granicy należy wymierzać pożyczkę rentową tylko taką, aby właściciel włości rentowej mógł po uwzględnieniu ciężarów, ciężających na włości (§. 9) wraz z mającą ją obciążać rentą, tudzież po uwzględnieniu kosztów gospodarstwa, mieć w pozostałym czystym przychodzie z włości dostateczne pokrycie kosztu odpowiedniego utrzymania siebie i swej rodziny.

Stosunek własności.

§. 8.

Pożyczki rentowej można udzielić tylko wyłącznemu właścicielowi gospodarstwa lub temu, kto je na wyłączną własność nabydzie. Stosunek współwłasności między małżonkami nie wyklucza udzielenia pożyczki rentowej.

Hipoteczne zabezpieczenie.

§. 9.

Pożyczki rentowej można tylko wtedy udzielić, jeśli prawo zastawu dla niej może być wpisaniem (zaintabulowaniem) z odpowiednim pierwszeństwem hipotecznym na gospodarstwie (§. 4.), na którego rzecz pożyczka rentowa ma być zużyta (§. 2.).

Pierwszeństwo hipoteczne wtedy jest odpowiedniem, jeśli prawo zastawu dla pożyczki rentowej w wykazie hipotecznym obejmującym włość rentową następuje bezpośrednio po podatkach, daninach publicznych i tych ciężarach, które ewentualnie na tem ciebie hipotecznem ciężą jako zobowiązania wynikłe ze spółki wodnej w myśl §. 23. ustawy państwowej z dnia 30. maja 1869 r. Dz. u. p. Nr. 93, lub z pożyczki zaciągniętej bądź to w myśl §. 1. ustawy państwowej z dnia 6. lipca 1896 r. Dz. u. p. Nr. 144., bądź to w myśl §. 44. ustawy państwowej z dnia 7. czerwca 1883 r. Dz. u. p. Nr. 92.

Pierwszeństwo hipoteczne przysługujące służebnościom gruntowym, wymowom, prawom najmu i dzierżawy i ciężarom realnym, któreby ciążyły na gruntach, stanowiących włość rentową, o tyle nie przeszkadza udzieleniu pożyczki rentowej, o ile te ciężary przypuszczalnie nie będą zagrażać istnieniu i rozwojowi gospodarczemu włości rentowej i bezpieczeństwu pożyczki rentowej.

Zabezpieczenie pożyczki rentowej przez wpis hipoteki łącznej na kilku ciałach hipotecznych jest niedopuszczalnym.

§. 10.

Przy udzielaniu pożyczki rentowej należy badać, chociażby uzyskanie odpowiedniego pierwszeństwa hipotecznego w myśl §. 9. nie przedstawiało trudności, czy gospodarcza trwałość włości rentowej i bezpieczeństwo pożyczki rentowej nie będą przypuszczalnie zagrożone przez ciężary, następujące po pożyczce rentowej.

Stosunek prawny między właścicielem włości rentowej, a krajową Komisją dla włości rentowych.

Ogólne obowiązki właściciela włości rentowej.

§. 11.

Właściciel włości rentowej ma użyć pożyczki rentowej rzeczywiście na osiągnięcie celu, na który mu udzieloną została. Dalej jest on obowiązany porządnie gospodarować na włości rentowej, a więc także utrzymywać w dobrym stanie budynki mieszkalne i gospodarskie, potrzebne do porządnego gospodarowania. Również ma on obowiązek utrzymywać w dobrym stanie, a w razie potrzeby uzupełniać gospodarczy inwentarz martwy i żywy.

Właściciel włości rentowej winien wcześniej uiszczać podatki przypadające z włości rentowej i stosownie do rozporządzeń kraj. Komisji dla włości rentowych określających bliżej ten obowiązek ubezpieczać potrzebne do porządnego prowadzenia gospodarki budynki mieszkalne i gospodarskie, martwy i żywy inwentarz gospodarczy i zebrane płody od ognia, a o ile tak zarządzi krajowa Komisja dla włości rentowych, także zasiewy od gradu.

Właściciel włości rentowej winien wykazać stosownie do szczegółowych przepisów, które wyda kraj. Komisja dla włości rentowych, w jaki sposób zużył pożyczkę rentową, dalej, że wcześniej uiszczył przypadające z włości rentowej podatki, że się od ognia a ewentualnie od gradu ubezpieczył, jakoteż że każdorazowe premie opłacił.

Właściciel włości rentowej winien też przedłożyć oświadczenie odnośnego zakładu ubezpieczającego, że zakład sumę ubezpieczoną wypłaci do jego rąk jedynie za zezwoleniem kraj. Komisji dla włości rentowych.

Ustanowienie pełnomocnika dla współwłaścicieli.

§. 12.

Jeśli po zainstalowaniu prawa zastawu dla pożyczki rentowej powstanie odnośnie do włości rentowej stosunek współwłasności a to między osobami, które nie są małżonkami (§. 8.), natenczas są współwłaściciele obowiązani ustanowić, z reguły z pośród siebie pełnomocnika, któremu poruczą gospodarowanie na włości rentowej i którego uprawniją do zastępowania współwłaścicieli wobec komisji dla włości rentowych we wszystkich sprawach dotyczących pożyczki rentowej. Ustanowienie pełnomocnika w sposób prawem przepisany winno nastąpić w terminie najwyżej 4 miesięcy od chwili wpisania współwłasności w księgach gruntowych i o osobie pełnomocnika winna być w tymże terminie zawiadomiona krajowa Komisja dla włości rentowych.

Pełnomocnik musi mieć właściwości wymagane w §. 3.

Nadzór krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 13.

Krajowa Komisja dla włości rentowych ma czuwać — stosownie do szczegółowych przepisów, które wyda — nad wypełnieniem zobowiązań, nałożonych na właściciela włości rentowej w postanowieniach §. 11.

Komisja jest dalej uprawnioną, jeśli właściciel włości rentowej nie wypełnia odnośnych zobowiązań, uiszczać w jego zastępstwie przypadające z włości rentowej podatki, zawrzeć umowę o ubezpieczenie od ognia i gradu i uskutecznić stąd wynikające wypłaty.

Opłacanie renty.

§. 14.

Właściciel włości rentowej winien z reguły (§. 15.) płacić, od chwili wypłacenia mu pożyczki rentowej poczynawszy, półrocznie z dołu przypadającą rentę na oprocentowanie i umorzenie pożyczki rentowej.

Miejsce płatności renty i półroczne terminy oznaczy kontrakt rentowy.

Renta wynosi stosownie do tego, czy krajowa Komisja rentowa wypłaciła pożyczkę w 4-ro procentowych, czy w 4·5 procentowych listach rentowych (§. 52), 4·5 procent lub 5 procent imiennej wartości listów rentowych i w pierwszym wypadku winna być uiszczoną przez 56 lat, w drugim zaś przez 52 lat.

Przyznanie wolnego roku.

§. 15.

Jeśli pożyczka rentowa udzieloną została na cel oznaczony w §. 2. lit. c., natenczas może być w kontrakcie rentowym zawarte postanowienie, że opłata renty ma się rozpocząć dopiero po upływie roku od dnia wypłaty pożyczki rentowej.

W takim razie podwyższa się kapitał rentowy do umorzenia zostający o kwotę równą jednorocznym odsetkom od wydanych listów rentowych a przypadająca od tak podwyższonego kapitału rentowego renta płaconą będzie po myśli §. 14. przez 56, względnie 52 lat.

Ściąganie zaległych rent.

§. 16.

Jeśli właściciel włości rentowej nie uiścił renty w terminie jej płatności a nie zachodzą szczególne okoliczności, któreby nakazywały natychmiastowe ściągnięcie renty, natenczas winna krajowa Komisya dla włości rentowych przede wszystkim dłużnika upomnieć, wyznaczając mu równocześnie odpowiedni termin do spłaty renty, po którego bezzskutecznym upływie mogą być wdrożone kroki do przymusowego ściągnięcia renty.

Wypowiedzenie pożyczki rentowej przez właściciela włości rentowej.

§. 17.

Właściciel włości rentowej może po upływie dziesięciu lat od zainstabulowania prawa zastawu dla pożyczki rentowej wypowiedzieć krajowej Komisji dla włości rentowych pożyczkę rentową w celu spłacenia jej już to w całości, już w części.

Przed upływem wspomnianego okresu czasu może właściciel włości rentowej wypowiedzieć krajowej Komisji dla włości rentowych, czy to jednorazowo, czy w kilku wypowiedzeniach, co najwyżej razem tylko jedną czwartą część jeszcze do spłaty pozostającej pożyczki rentowej.

Kraj. Komisya rentowa może w wypadkach szczególnie godnych uwzględnienia pozwolić właścicielowi włości rentowej na wypowiedzenie czy to całej, czy resztującej części pożyczki rentowej, nawet przed upływem okresu czasu ustanowionego w pierwszym ustępie niniejszego paragrafu.

Wypowiedziana pożyczka rentowa lub wypowiedziana jej część winna być spłaconą w 6 miesięcy od skutecznienia wypowiedzenia w miejscu płatności, które oznacza kontrakt rentowy.

Jeśli wypowiedziana i spłacona kwota z pożyczki rentowej wynosi przynajmniej czwartą część pozostającej jeszcze spłaty pożyczki rentowej, natenczas jest właściciel włości rentowej uprawnionym zażądać ułożenia nowego planu umorzenia, na którego podstawie reszta pożyczki rentowej pozostająca do spłaty może być umorzona w obrębie czasu, jaki w myśl kontraktu rentowego pozostaje jeszcze dla umorzenia pożyczki.

Wypowiedzenie pożyczki rentowej przez krajową Komisję dla włości rentowych.

§. 18.

Krajowa Komisya dla włości rentowych ma prawo wypowiedzenia właścicielowi włości rentowej pożyczki w celu jej spłacenia w następujących wypadkach :

- a) jeśli właściciel włości rentowej przez dłuższy przeciąg czasu nie czyni zadość zobowiązaniom określonym w §. 11;
- b) jeżeli sposób prowadzenia gospodarstwa jest taki, że może zmniejszyć znacznie i na dłuższy przeciąg czasu wartość włości rentowej;
- c) jeżeli gospodarcze postępowanie właściciela włości rentowej jest lekkomyślne a wskutek tego słusznie można przypuszczać, że się on nie zdoła utrzymać na włości rentowej;
- d) jeżeli krajowa Komisya dla włości rentowych wdrożyła dla ściągnięcia jednej zaległej spłaty renty kroki egzekucyjne;
- e) jeżeli do majątku właściciela włości rentowej otworzono konkurs;
- f) jeżeli właściciel włości rentowej utracił własnowolność lub jeśli włość rentowa przeszła na właściciela, który nie jest własnowolnym (§. 3.) a słusznie należy przypuszczać, że wskutek tego będzie zagrożoną odpowiednia celowi gospodarka na włości rentowej lub bezpieczeństwo pożyczki rentowej;
- g) jeżeli włość rentowa przeszła na własność osoby, która innym wymogom określonym w §. 3. nie odpowiada;
- h) jeżeli współwłaściciele włości rentowej nie wypełnili nałożonego na nich w §. 12. zobowiązania pomimo wystosowania do nich wezwania, po upływie terminu 4-miesięcznego w dalszym terminie dwumiesięcznym.

W sześć miesięcy po uskutecznieniu wypowiedzenia należy spłacić pożyczkę rentową w miejscu płatności, oznaczonym w kontrakcie rentowym.

Wypowiedzenie pożyczki rentowej w następstwie wywłaszczenia włości rentowej lub oddzielenia jej części.

§. 19.

W razie wywłaszczenia włości rentowej ma zarówno krajowa Komisya dla włości rentowych jak właściciel włości rentowej prawo wypowiedzieć pożyczkę rentową celem jej spłaty, po prawomocności orzeczenia wywłaszczającego.

Jeżeli wywłaszczoną zostanie tylko część włości rentowej lub jeżeli w myśl postanowień §. 20. ustęp ostatni i §. 21. niniejszej ustawy oddzieloną zostanie z włości rentowej jakaś jej część, natenczas może krajowa Komisya dla włości rentowych wypowiedzieć pożyczkę rentową celem jej spłaty w całości lub części, jeżeli wymiar powierzchni lub czysty dochód katastralny spadnie poniżej najniższej granicy, oznaczonej w §. 4, lub jeżeli pożyczka rentowa nie mieści się już w obrębie granicy, oznaczonej w §. 7., lub wreszcie, jeżeli wogóle wskutek oddzielenia jest wykluczona możność gospodarowania odpowiedniego celowi na pozostałej części włości rentowej.

Wypowiedzianą pożyczkę rentową należy spłacić w sześć miesięcy od uskutecznienia wypowiedzenia w miejscu płatności, oznaczonym w kontrakcie rentowym.

Niepodzielność włości rentowej. Warunki oddzielenia części składowych. Częściowa spłata pożyczki rentowej.

§. 20.

Obciążenie gospodarstwa pożyczką rentową ma — jak długo ta pożyczka hipotecznie na gospodarstwie ciąży — to następstwo,

że czynności prawne, których przedmiotem jest oddzielenie z niepodzielnej włości rentowej jakiejś części składowej wymagają do swej ważności zezwolenia kraj. Komisji dla włości rentowych i że, wyjąwszy wypadki określone w ustępie trzecim niniejszego paragrafu i w §. 25., oddzielenie części składowej włości rentowej nie może przyjść do skutku bez zezwolenia krajowej Komisji dla włości rentowych.

Otwarcie nowego wykazu hipotecznego dla oddzielonej części przy równoczesnym przeniesieniu prawa zastawu dla pożyczki rentowej na nowy wykaz hipoteczny jest niedopuszczalnym.

Nie zachodzi potrzeba zezwolenia krajowej Komisji dla włości rentowych, jeżeli oddzielenie ma nastąpić w drodze wyłączenia lub na podstawie wpisu hipotecznego, który istniał już w czasie wejścia w życie skutków prawnych niepodzielności.

§. 21.

Krajowa Komisja dla włości rentowych winna udzielić zezwolenia na oddzielenie części składowej włości rentowej, o ile oddzielenie takie koniecznym jest w celu budowy, przełożenia lub rozszerzenia publicznych gościńców lub dróg, przeprowadzenia regulacji wód lub odwodnień lub w celu podjęcia innych zarządzeń odpowiadających interesom publicznym lub kultury krajowej.

Udzielenie przyzwolenia może Komisja dla włości rentowych uczynić zależnym od spłaty części pożyczki rentowej, odpowiadającej wartości tej części składowej nieruchomości, która miałaby być oddzieloną.

§. 22.

Krajowa Komisja dla włości rentowych winna dalej udzielić zezwolenia na oddzielenie części składowej włości rentowej, jeżeli oddzielenie ma nastąpić w celu zamiany za inną nieruchomość, która ma być wcieloną do włości rentowej, a nie jest mniejszej wartości niż część składowa, która ma być oddzieloną i jeżeli jest dowiedzionem, że ta zamiana leży albo w interesie arondacji włości rentowej, albo lepszego gospodarowania na niej. (§. 10. ustawy państwowej z 6. lutego 1869 r. Dz. u. p. Nr. 18. i ustawa krajowa z 5. kwietnia 1870 r. Dz. ustaw i rozp. kr. Nr. 36).

§. 23.

Krajowa Komisja dla włości rentowych może we wszystkich innych wypadkach zezwolić na oddzielenie składowej części włości rentowej, jeżeli wskutek oddzielenia :

- a) wymiar powierzchni lub czysty dochód katastralny nie spadną poniżej granic oznaczonych w §. 4. jako najniższe; lub
- b) pożyczka rentowa nie przeniesie granicy określonej w §. 7.; lub
- c) odpowiednie celowi gospodarowanie na pozostałej części włości rentowej nie stanie się niemożliwym.

Łączenie włości rentowych i wcielanie do nich nieruchomości.

§. 24.

Łączenie dwu lub więcej włości rentowych w jedną włość rentową jest niedozwolonym. Połączenie innej nieruchomości z wło-

ścią rentową może nastąpić za zezwoleniem krajowej Komisji dla włości rentowych. Komisya może udzielić zezwolenia, jeżeli :

- a) nieruchomości nie jest obciążoną i
- b) wskutek połączenia nieruchomości z włością rentową powierzchnia włości rentowej lub czysty dochód katastralny z niej nie przeniosą najwyższego wymiaru oznaczonego w §. 4., jako też
- c) przez to połączenie gospodarowanie odpowiednie celow na włości rentowej zostanie ułatwionem i popartem.

Zmiany na włości rentowej wskutek agrarnych operacji.

§. 25.

Zmiany, które nastąpią odnośnie do części składowych włości rentowej jako skutek przeprowadzenia operacji agrarnej na podstawie ustaw państwowych z d. 7. czerwca 1883 r. dz. u. p. Nr. 92—94 i ustaw krajowych z d. 19. grudnia 1899 dz. u. i rozp. kr. Nr. 18—20, nie wymagają zezwolenia kraj. Komisji dla włości rentowych.

Ustanowienie praw zastawu.

§. 26.

Po wpisaniu niepodzielności włości rentowej w księgach gruntowych mogą być na niej skutecznie ustanawiane umowne prawa zastawu, o ile nie chodzi o żadne z obciążeń wymienionych w §. 9. ustępie 2. niniejszej ustawy, jedynie na podstawie zezwolenia kraj. Komisji dla włości rentowych.

Postanowienia hipoteczne.

Uprawnienie kraj. Komisji dla włości rentowych do wnoszenia podań hipotecznych.

§. 27.

Kraj. Komisya dla włości rentowych jest uprawnioną do wnoszenia podań do właściwych sądów o podjęcie wszystkich tych hipotecznych czynności urzędowych, które stoją w związku z tworzeniem włości rentowych i pożyczką rentową.

W szczególności może krajowa Komisya dla włości rentowych żądać także intabulacji prawa własności na włości rentowej na rzecz zaciągającego pożyczkę rentową.

Dokumenty, w szczególności kontrakty rentowe, na których podstawie tego rodzaju podania wnoszone będą, muszą odpowiadać wymogom prawnym.

Intabulacja prawa zastawu dla pożyczki rentowej i adnotacja niepodzielności włości rentowej.

§. 28.

Jeżeli na podstawie kontraktu rentowego wniesiono podanie o intabulację prawa zastawu dla pożyczki rentowej, natenczas właściwy sąd hipoteczny winien takiemu podaniu uczynić zadość jedynie wtedy, jeżeli:

1. włość rentowa tworzy tylko jedno ciało hipoteczne lub jeżeli nieruchomości składające włość rentową należą wprawdzie do kilku ciał hipotecznych, jednakże równocześnie wniesiono podanie o ich połączenie w jedno ciało hipoteczne a nie ma przeciwko takiemu ich połączeniu przeszkody, i

2. jeżeli to gospodarstwo jest wolne od ciężarów, lub jeżeli ciężące na niem pretensye będą równocześnie wykreślone, albo wreszcie jeżeli wierzyciele hipoteczni zezwolą na przyznanie wymaganego (§. 9.) stopnia pierwszeństwa dla pożyczki rentowej.

Nie podlega badaniu sądów hipotecznych, czy zachodzą warunki udzielenia pożyczki rentowej po myśli §§. 2—7. i §. 10. niniejszej ustawy.

Równocześnie z intabulacją pożyczki rentowej należy wpisać w karcie stanu majątkowego adnotację niepodzielności włości rentowej i to w następującej formule: »Niepodzielna włość rentowa w myśl ustawy z dnia . . . . i kontraktu rentowego z dnia . . . . . między galicyjską krajową komisją dla włości rentowych i . . . . «.

Wykreślenie adnotacji o niepodzielności.

§. 29.

Skoro wykreślonym zostanie prawo zastawu dla pożyczki rentowej, należy też wykreślić adnotację o niepodzielności a to w braku podania nawet z urzędu.

Uwidocznienie zezwolenia krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 30.

We wszystkich wypadkach, w których w myśl niniejszej ustawy jest wymagane zezwolenie krajowej Komisji dla włości rentowych na wpis w księgach hipotecznych, należy — jeśli kraj. Komisya dla włości rentowych sama nie wniosła podania o wpis, — wyraźnie uwidocznic przy dotyczącym wpisie, że Komisya zezwolenia nań udzieliła.

Rejestr (Index).

§. 31.

W każdym sądzie hipotecznym winien być prowadzony rejestr (index), włości rentowych.

Powołane do wykonywania ustawy organa samorządne.

Krajowa Komisya dla włości rentowych i Wydział krajowy.

§. 32.

W myśl postanowień niniejszej ustawy są powołane do tworzenia włości rentowych, udzielania pożyczek rentowych i sprawowania czynności połączonych z emisją listów rentowych:

1. Ustanowiona przy Wydziale krajowym jako organ krajowy, z siedzibą we Lwowie, krajowa Komisya dla włości rentowych;

2. Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Postanowienia ustawy z 24. kwietnia 1874 dz. u. p. Nr. 48. mają zastosowanie do wytworzonej niniejszą ustawą organizacji kredytu ziemskiego.

Skład krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 33.

W skład krajowej Komisji dla włości rentowych wchodzi: Marszałek krajowy lub jego zastępca jako przewodniczący i sześciu członków, z których wybiera dwóch Sejm krajowy, dwóch Wydział krajowy a wreszcie dwóch powołuje Namiestnik.

Każdy członek Komisji ma zastępcę w ten sam sposób wybranego, względnie powołanego, który go zastępuje w razie zajścia przeszkody w urzędowaniu członka.

Czas trwania funkcyi przewodniczącego i członków.

§. 34.

Przewodniczący i wybrani przez Sejm krajowy jakoteż przez Wydział krajowy członkowie należą do Komisji przez czas trwania kadencyi sejmowej.

Jeżeli któryś z członków (lub zastępców) wybranych przez Sejm lub Wydział krajowy wystąpi z Komisji przed upływem kadencyi sejmowej, natenczas należy na resztę czasu jej trwania wybrać nowego członka (lub zastępcę).

Członkowie (lub zastępcy) powołani przez Namiestnika nie są powoływani na określony okres czasu, jednakże mogą być każdego czasu odwołani i przez innych zastąpieni.

Uchwały Komisji.

§. 35.

Uchwały krajowej Komisji dla włości rentowych zapadają na posiedzeniach (absolutną) bezwzględną większością głosów.

Przewodniczący bierze udział w głosowaniach. W razie równości głosów, rozstrzyga to zapatrywanie, do którego przystąpił przewodniczący.

Komisyja jest zdolną do powzięcia uchwały, skoro oprócz przewodniczącego bierze udział w posiedzeniu 3 członków (lub zastępców) a wśród nich jeden członek (lub zastępca) z pośród członków (zastępców) powołanych przez Namiestnika.

Zawieszenie uchwał Komisji. Orzeczenie Wydziału krajowego.

§. 36.

Przewodniczący ma prawo zawiesić uchwałę Komisji.

Jeżeli uchwała została zawieszoną, rozstrzyga Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem o przedmiocie uchwały a to orzeczenie ma być podstawą dalszego postępowania.

Jeżeli w głosowaniu nad udzieleniem pożyczki rentowej lub nad sprawą, w której chodzi o bezpieczeństwo pożyczki rentowej lub bezpieczeństwo listów rentowych, członkowie (zastępcy) powołani przez Namiestnika zostali w mniejszości, na żądanie Namiestnika ma nastąpić postępowanie przepisane w poprzednim ustępie §. niniejszego na wypadek zawieszenia uchwały.

Zakres działania Komisji.

§. 37.

Krajowa Komisja dla włości rentowych, o ile nie chodzi o sprawy, które są zastrzeżone Sejmowi, Wydziałowi krajowemu lub porozumieniu Wydziału krajowego z Namiestnictwem, powołaną jest do stanowienia we wszystkich sprawach, które w myśl niniejszej ustawy dotyczą tworzenia włości rentowych, udzielania pożyczek rentowych i sprawowania czynności połączonych z emisją listów rentowych. W szczególności ma Komisja podejmować potrzebne dochodzenia i stwierdzenia, wydawać zarządzenia konieczne dla przeprowadzenia uchwał i przedkładać wnioski odpowiednie.

Krajowa Komisja dla włości rentowych zastępuje kraj wobec osób trzecich w sprawach należących do jej zakresu działania. Wszystkie do tych spraw odnoszące się pisma i dokumenty — z wyjątkiem listów rentowych (§. 49). — wychodzą w imieniu krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 38.

W szczególności oznacza krajowa Komisja dla włości rentowych wartość gospodarstwa, na które ma być udzieloną pożyczka i zarządza ewentualnie potrzebne w tym celu oszacowania (§. 7).

Przy takim oszacowaniu należy uwzględnić z jednej strony także ciężary na gospodarstwie ciężące, z drugiej strony wzrost wartości, którego niezawodnie należy oczekiwać, zwłaszcza zaś wzrost wartości wynikający wskutek wybudowania lub przyprowadzenia do należytego stanu budynków mieszkalnych i gospodarczych, potrzebnych do porządnego prowadzenia gospodarstwa.

W razie potrzeby należy na razie poprzestać na tymczasowym oszacowaniu, przeprowadzić zaś stanowcze oszacowanie dopiero po ukończeniu robót budowlanych i ubezpieczeniu budynków.

Oszacowanie należy przeprowadzać za pomocą wyznaczonych do tego organów krajowej Komisji dla włości rentowych lub rzeczoznawców, w poszczególnych wypadkach powoływanych.

Komisya jest uprawnioną wydawać instrukcye o przeprowadzaniu oszacowania.

Regulamin oszacowań podlega zatwierdzeniu ze strony Wydziału krajowego, który w tej mierze ma porozumieć się z Namiestnictwem.

§. 39.

Krajowa Komisya dla włości rentowych ma dalej przyznawać pożyczki rentowe, sporządzać kontrakty rentowe, zawiadamiać Wydział krajowy o potrzebie wydania listów rentowych i zarządzać ich wydanie.

§. 40.

Krajowa Komisya dla włości rentowych ma prawo przedstawiać Wydziałowi krajowemu wnioski w sprawie zastosowania środków zmierzających do podniesienia kultury krajowej a w szczególności w sprawie podejmowania melioracyi gruntowych (nawodnień, odwodnień i t. p.) jakoteż operacyi agrarnych, o ile do przedłożenia takich wniosków nadarzy się jej sposobność przy wykonywaniu poruczonego jej nadzoru nad gospodarstwem na włościach rentowych.

Koszta krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 41.

Wydatki potrzebne na utrzymanie krajowej Komisji dla włości rentowych łącznie z wynagrodzeniem jej organów i odszkodowaniem za ich podróże oraz pełnienie służby po za miejscem siedziby ponosi fundusz krajowy.

Przewodniczący i członkowie (zastępcy) Komisji pełnią swe obowiązki bezpłatnie, może im jednak być przyznanem wynagrodzenie w razie, jeśli pełnienie obowiązków wymaga szczególnych trudów. Również mają oni prawo do dyet i zwrotu kosztów podróży przy wyjazdach podejmowanych z urzędu.

§. 42.

Na wnoszących prośbę o pożyczkę rentową, nie należy nakładać obowiązku zwrotu kosztów zbadania wniesionego podania przez krajową Komisję dla włości rentowych, jeśli prośby te będą czy to w całości, czy częściowo tylko uwzględnione. Przeciwnie na starającego się o pożyczkę rentową, którego prośba nie będzie uwzględnioną, można nałożyć obowiązek zwrotu tych kosztów już to w całości, już w stosownej części.

Komisya może zarządzić, że przy wniesieniu podania o pożyczkę rentową ma wnoszący podanie złożyć pewną odpowiednią kwotę jako zabezpieczenie zwrotu owych kosztów. Wysokość kwot, jakie tym tytułem winnyby być składane, może być oznaczoną w osobnej taryfie.

Zakres działania Wydziału krajowego.

§. 43.

Wydział krajowy nadzoruje działalność krajowej Komisji dla włości rentowych i wydaje zarządzenia zastrzeżone dlań w myśl niniejszej ustawy.

§. 44.

Wydział krajowy wydaje regulaminy służbowe dla organów krajowej Komisji dla włości rentowych i zarządzenia potrzebne dla zapewnienia prawidłowego toku jej działalności; mianuje jej organa, oznacza ich pobory i ustanawia wysokość należnych im dyet i kosztów podróży.

Wydział krajowy ustanawia dalej wynagrodzenia należące się przewodniczącemu lub członkom (zastępcom) Komisji za szczególne trudy, jakoteż należne im dyety i koszta podróży. Członkom komisji, którzy są urzędnikami państwowymi, należy przyznać dyety i koszta podróży w myśl przepisów obowiązujących dla urzędników państwowych.

§. 45.

Wydział krajowy winien corocznie przedkładać Sejmowi krajowemu sprawozdania o czynnościach krajowej Komisji dla włości rentowych i jej kosztach, o udzielonych pożyczkach rentowych jako też o hipotecznych prawach zastawu dla tych pożyczek nabytych, o stanie emisji listów rentowych i funduszów odnoszących się do listów rentowych (§. 61).

Odpowiedzialność za zaciągnięte przez kraj zobowiązania.

§. 46.

Za zobowiązania zaciągnięte przez kraj w myśl niniejszej ustawy odpowiadają w pierwszym rzędzie a mianowicie odnośnie do zobowiązań wypływających z emisji listów rentowych przedewszystkiem majątności, które dla tych listów stanowią kaucyę (§§. 51. i 61.), a w dalszym rzędzie Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Prawo nadzoru Władz państwowych.

§. 47.

Namiestnictwo jest uprawnionem badać całą działalność krajowej Komisji dla włości rentowych.

Namiestnictwo może też każdego czasu zażądać przedłożenia potrzebnych wykazów o działalności kraj. Komisji dla włości rentowych i jej zapasach kasowych.

§. 48.

Dla wykonywania określonego w §. 47. nadzoru nad działalnością Komisji ma Rząd ustanowić swego Komisarza, do którego też należeć będzie wykonywanie zadań przekazanych komisarzowi rządowemu w ustawie z d. 24. kwietnia 1874 r. Dz. u. p. Nr. 48. Komisarz ten ma nadto te wszystkie prawa, które są wy-

plywem nadzoru państwowego nad bankami akcyjnymi lub udziałowymi.

Jeśliby Komisya przekroczyła swój zakres działania lub naruszyła przepisy ustawowe, natenczas ma Namiestnik prawo po wysłuchaniu Wydziału krajowego zakazać wykonania jej uchwał

Listy rentowe.

Emisya listów rentowych.

§. 49.

Kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ma prawo wydawać listy rentowe opiewające na okaziciela.

Listy rentowe wystawia Wydział krajowy pod tytułem: »List rentowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem«. Listy rentowe mają mieć arkusz kuponowy i talon.

Bliższe przepisy o formie i treści listów rentowych, o wysokości kwot, na które mogą opiewać poszczególne sztuki listów, o liczbie kuponów, które mają być dołączone do każdego listu rentowego, o planie umorzenia listów rentowych, wyda Wydział krajowy za zatwierdzeniem przez Ministerstwa: skarbu i rolnictwa.

Najwyższa suma listów rentowych.

§. 50.

Każdoczesna suma znajdujących się w obiegu listów rentowych nie może przenosić kwoty 5,000.000 koron.

Podwyższenie tej kwoty może nastąpić jedynie w drodze ustawy krajowej.

Stosunek listów rentowych do pożyczek rentowych.

§. 51.

Suma wydanych listów rentowych nie może przewyższać równoczesnej sumy niespłaconych a prawem zastawu ubezpieczonych pożyczek rentowych.

Pożyczki rentowe ubezpieczone prawem zastawu odpowiadają jako kaucya na zaspokojenie pretensyi płynących z listów rentowych. Tę właściwość należy uwidocznnić w księgach hipotecznych przy intabulacyi prawa zastawu dla zabezpieczenia roszczenia z pożyczki rentowej. (§. 5. ustawy z d. 24. kwietnia 1874 r. Dz. u. p. Nr. 48.)

Stopa procentowa listów rentowych.

§. 52.

Listy rentowe będą wydawane w dwu typach, a mianowicie z cztero- i cztero i pół procentowem oprocentowaniem.

Wydział krajowy ustanawia każdym razem stopę procentową, z którą listy rentowe mają być wydawane.

Daty wystawienia listów rentowych.

§. 53.

Listy rentowe będą wydawane z określonymi, odpowiadającymi terminom zapadłości kuponów datami, a mianowicie z: 1. stycznia, 1. kwietnia, 1. lipca i 1. października.

Uwierzytelnienie listów rentowych przez komisarza rządowego.

§. 54.

Wystawienie listów rentowych może tylko wtedy nastąpić, gdy komisarz rządowy (§. 48.) uwierzytelni swoim podpisem dane do każdego listu rentowego potwierdzenie, że list ten wydany jest na podstawie pożyczki rentowej hipotecznym prawem zastawu zabezpieczonej.

Wypłata i spłata pożyczek rentowych w listach rentowych.

§. 55.

Po przeprowadzeniu hipotecznej intabulacji prawa zastawu dla pożyczki wyłaconą będzie pożyczka w listach rentowych według nominalnej ich wartości. Krajowa komisya dla włości rentowych może sobie jednakże zastrzedz komisową sprzedaż listów rentowych na rachunek zaciągającego pożyczkę rentową.

Spłaty kapitału, które w razie wypowiedzenia pożyczki rentowej lub pewnej jej części trzeba uiścić, mogą być uiszczone stosownie do wyboru dłużnika w gotówce lub w listach rentowych wedle ich nominalnej wartości.

Prawo posiadacza listu rentowego.

§. 56.

Posiadacz listu rentowego ma prawo do podjęcia odsetek listu rentowego, które przypadają półrocznie z dołu w dniu zapadłości kuponu, a w razie wylosowania listu rentowego, do wypłaty imiennej wartości wylosowanego listu.

Wycofanie z obiegu listów rentowych.

§. 57.

Listy rentowe wycofuje się z obiegu albo w drodze skupu, o ile je nabyć można po imiennej wartości lub poniżej tejże, albo przez wylosowanie.

Wydział krajowy postanawia na wniosek krajowej Komisji dla włości rentowych, czy i o ile wycofanie listów rentowych ma być

dokonaniem w jednej lub drugiej drodze i oznacza losowania, które należy podjąć.

Losowanie listów rentowych.

§. 58.

Losowanie winno być na ośm dni przed terminem losowania podanem do publicznej wiadomości przez obwieszczenie, — obejmujące także sumę listów rentowych, które mają być wylosowane — w krajowej gazecie urzędowej i w części urzędowej »Gazety wiedeńskiej«. Akt losowania odbywać się winien publicznie.

Suma listów rentowych, które będą wylosowane, winna odpowiadać kwocie, która na 14 dni przed losowaniem stanowiła cały stan majątku funduszu umorzenia (§. 63.), o ile ten fundusz po myśli postanowienia §. 57. nie został użyty na wykupno listów rentowych.

Kwoty niższe niż najmniejsze, na które list zastawny może opiewać, nie będą uwzględniane przy losowaniu.

Numera wyciągniętych listów rentowych winny być ogłoszone w urzędowej gazecie krajowej i w urzędowej części »Gazety wiedeńskiej«.

Wypłata wylosowanego listu rentowego.

§. 59.

Wypłata wylosowanego listu rentowego następuje w sześć miesięcy od wylosowania za zwrotem listu rentowego wraz z arkuszem kuponowym i talonem i za równoczesnem wyrównaniem zaległych jeszcze po dzień płatności listu a nie zadawnionych odsetek tudzież za potrąceniem sumy, ewentualnie brakujących a nie zapadłych kuponów.

Oprocentowanie wylosowanego listu rentowego ustaje z dniem jego płatności.

Niszczenie listów rentowych wycofanych z obiegu.

§. 60.

Listy rentowe nabyte czy to w drodze wykupna, czy wylosowania, zarówno jak i listy, które wskutek spłat pożyczek rentowych wracają do kasy, winny być natychmiast niszczone wraz z arkuszami kuponowymi i talonami.

Fundusze emisji listów rentowych.

§. 61.

Dla przeprowadzenia czynności, odnoszących się do emisji listów rentowych, winny być utworzone trzy fundusze, a to:

- a) fundusz oprocentowania listów rentowych
- b) fundusz umorzenia listów rentowych;
- c) fundusz rezerwowy listów rentowych.

Także te fundusze odpowiadają jako kaucya za zaspokojenie zobowiązań płynących z listów rentowych.

Sposób tworzenia funduszu oprocentowania i jego przeznaczenie.

§. 62.

Fundusz oprocentowania jest przeznaczony na oprocentowanie listów rentowych a tworzy się go z tych części wpływających rent, które są przeznaczone na oprocentowanie pożyczek rentowych.

Sposób tworzenia funduszu umorzenia i jego przeznaczenie.

§. 63.

Fundusz umorzenia jest przeznaczonym na wykupywanie listów rentowych i spłatę wylosowanych listów rentowych i tworzy się:

- a) z tych części wpływających rent, które są przeznaczone na umorzenie pożyczek rentowych;
- b) ze spłaconych gotówką pożyczek rentowych.

Sposób tworzenia funduszu rezerwowego i jego przeznaczenie.

§. 64.

Fundusz rezerwowego jest przeznaczonym na pokrycie możliwych braków w funduszu oprocentowania i umorzenia i tworzy się:

- a) z części funduszu oprocentowania i umorzenia, przypadających na zadawnione kupony i listy rentowe;
- b) z kwot wpływających tytułem odsetek zwłoki;
- c) z oprocentowania funduszków wymienionych w §. 61.;
- d) z innych ewentualnie osiągniętych przychodów.

Lokacje zasobów gotówki.

§. 65.

Krajowa Komisya dla włości rentowych winna starać się o pewną i korzystną lokację czasowo niepotrzebnych zapasów gotówkowych a zwłaszcza zapasów funduszków wymienionych w §. 61.

Wydział krajowy postanawia po wysłuchaniu krajowej Komisji dla włości rentowych o sposobie lokacji zapasów gotówki.

Postanowienie o sposobie lokacji zapasu gotówki funduszków wymienionych w §. 61. podlega zatwierdzeniu Ministerstwa skarbu i rolnictwa.

Czynności bankowe krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 66.

Krajowa Komisya dla włości rentowych ma prawo — pominąwszy udzielanie pożyczek rentowych i kupno i sprzedaż listów rentowych (§§. 55. i 57.) — tylko o tyle podejmować czynności bankowe, o ile to jest koniecznem dla lokowania zapasów gotówki w myśl §. 65.

Uczestniczenie w licytacjach i nabywanie włości rentowych.

§. 67.

Krajowa Komisya dla włości rentowych ma prawo stawać na licytacjach włości rentowych i nabywać je imieniem kraju.

Włości rentowe nabyte na licytacjach należy jak najrychlej pozbywać.

Postanowienia końcowe.

Statut krajowej Komisji dla włości rentowych.

§. 68.

Regulaminy czynności i obrad dla działalności krajowej Komisji dla włości rentowych i bliższe przepisy, potrzebne dla przeprowadzenia prac, które w myśl niniejszej ustawy ma krajowa Komisya dla włości rentowych podejmować, w szczególności przepisy o treści kontraktu rentowego, jako też przepisy dotyczące prowadzenia działu pożyczek rentowych i emisji listów rentowych ma wydać w granicach niniejszej ustawy Wydział krajowy w osobnym statucie.

Statut podlega zatwierdzeniu Ministerstwa : skarbu i rolnictwa.

Wejście w życie ustawy.

§. 69.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w czasie, który ustanowi i określi Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym i ogłosi w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Wykonanie ustawy.

§. 70.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam moim Ministrom : rolnictwa, sprawiedliwości, skarbu i spraw wewnętrznych.
